

LO GRINHON

LA GAZETA DAU VIVARÈS D'EN
NAUT

N° 69 IVERN de 2011

TÒRNE LO BON TEMPS !

SOMARI

- 1- Tòrne lo bon temps !
- 2 - Blòg dau Revessin
- 3 - La dictaa occitana ès Anonai
- 4 - Lo collòqui de Privàs
- 6 - L'òme delh boisson
Quauques provèrbes
Los Mots croisats dau Gui
- 7 - Milhasson, au poms de reineta e
a l'Armanhac
- 8 - Bartavèl de pertot
Blòg dau Revessin (seguia)

LO GRINHON

es la gazeta de l'associacion occitana
PARLAREM EN VIVARÈS
de vès Anonai. Es mandat a tos los aderents.

Per aderir, mandar
12 € per una persona
15 € per un coble a :

LO GRINHON
Le Petit Avanon
07370 OZON

Faire lo chec a l'òrdre de PARLAREM EN
VIVARÈS.

Las adesions partan dau n° de Prima
e s'achaban daube lo n° d'Ivèrn...

Quand questo Grinhon arriará ès vosautres, benlèu que l'ivern se n'anirà. Mas quò, qu'es pas assurat, que lo bogre, de còps, li fau de temps per faire plaça a la prima e qu'es pas totjorn pressat de releimar. Lo Grinhon vos farà pas la meteò, auriá paur de dire de messonjas, lo provèrbe zò ditz : "Per mentir, fau parlar dau temps".

Pasmens, la prima l'esperem tots. Lo frei, las jalaas, la nèu e totas aquelas plamentariás, n'avem nòstre conflè. Basta ! Que tòrnan solelh, flors e chalur e totas las jòias dau bon temps !

Aquela prima, la fau mai desirar per nòstra lenga. Veiquià de temps qu'aquesta es acaçaa per un ivern que ne'n fenís pas. Que se sarra darreir de bochas marfonduás que, quand se badan, laissan passar solament un petit fum de vapor. Es temps que los mots s'esbandisson e tòrnan prendre de vam. Que, coma de brotons, espelisson sus las branchas vielhas, los ramèus novèus, dau talòs josca a la finta cima de l'arbre. Las rajas son encara vivas e promptas a savar. Vene una aura folharèla reviscolar nòstre alen e pausar sus las bochas bartavèlas una risaa de viá.

Veirètz qu'aquela prima tarsará pas. S'aprompta, josca 'laiens, dins los nis e las crèpias. La lauveta coa sa nisaa. Los joines auràn pas mai paur de badar lhor bèc.

M.N.

Vocabulari : releimar = *s'adocir (temps)* ; marfonduá = *gercée* ; talòs = *talon de la branca* ; lauveta = *calandra = alouette*. 'Calandretas' es lo nom de las escòlas en lenga occitana.

Lo Blòg dau Revessin

30 de novembre de 2010 – Lo petit monde dèz nosautres...pas totjorn ben recompensat. La radiò nos conta l'istòria d'aquela mamet, 90 ans, qu'apeitava lo plombièr. Coma i aviá de nèu sortiguèt per i faire la traça. Se casset lo còl dau femur.

Ren a veire, mas lo mesme jorn i a una reünion sus l'estudi de la ressortça en aiga sus lo Dotz. Aquela riveira es quasi agotaa tots los estius e aquò comença d'enoiar lo monde. D'estudis savents son faits e nombrós son aqueles que pensan qu'aquò es pas normau que i aguèsse plus d'aiga a chaa moments l'estiu. Doncas fan lo rendut de l'estudi, son presents d'elegits, de mèras, d'autres politics, de tecnicians de las aigas, d'especialistes de las riveiras, de tecnicians de l'agricultura, de representants de l'administracion... Sens tròp insistar, de remarças son feitas sus los prelevaments que son faits un pauc de pertot per aigar. Son gaire contents dau latz de l'agricultura. Tot d'un còp un responsable de la chambra d'agricultura pren la paraula : « L'agricultura a ben chanjat, ara fasèm de cereisas, mas pas coma davant... n'avèm encara au 15 de julhet. Per faire de cereisas au mes de julhet, se aiguètz pas, qu'es pas la pena ! »

Dengus i a demandat se, justament, qu'èra ben la pena de faire de cereisas au mes de julhet.

5 de decembre, lo mes de l'avent – Lo freid a calat e la nèu fond. Encuei plòu sus la nèu. Per un còp aquela nèu daus Avents aurà pas tròp durat. La natura arriba pas a sèure daquestan, los arbres aviàn pas achabat de desfolhar que la nèu a tot blanchit. Dau còp las fòlhas an tombat sus la nèu. Aquò fariá lo titre d'un roman, daube un pauc de mistère : *Las fòlhas aviàn tombat sus la nèu*. Resta mas a se botar au trabalh !

6 de decembre – Tòrno legir de nòtas dau collòqui de Privas sus las lengas e la petita enfança. Los bretons qu'èran aquí nos an parlat dau Galò que coneissiò gaire. An mesme chantat una chançon en Galò e me semblava que i aviá quaucòm de familhier dins çò qu'auvissiò. Aquesta lenga seriá una lenga romana de bretanha qu'auriá una frontièra ben marcaa daube lo breton (celtic). Lo 17 decembre de 2004, lo conselh regionau de Bretanha reconeissiá, a l'unanimitat, lo breton e lo galò coma « lengas de la Bretanha aranda dau

francés ».

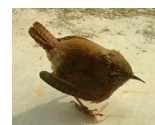
28 de decembre – Achabaa aqueste vespre la 51e cronica per lo *Revelh*. Un an de passat ! Se n'i a pas 52 qu'es qu'una setmana aviàn, au jornal, pas pro de plaça e la cronica passèt pas. De còp fau un pauc tròp long e an de pena per atearar tot dins la paja. Bien content quand còpan ren ! Siau normalament limitat a 1500 sinhes de l'ordenador, tot compres. E pus i a quèu francés que me fau atearar après ! Quand as achabat ton trabalh te fau faire la reviraa ! Au començament me'n fotiò un pauc. Mas n'i a qu'an dit que legissiàn mai lo francés, chaupuguèt doncas faire un effort.

18 de janvièr de 2011 – Lo petit jornal dau país nos presenta un article : la francòfonia a l'onor vès Vanòsc. De genti monde, mesme lo senator èra aquí. Lo francés es benlèu menaçat ès Vanòsc. De sovenirs tòrnan, dins lo temps i aviá pas mau d'occitanòfones dins aquela genta comuna. Dins la 1e casseta de Parlarem en Vivarés n'i a mesme dos que chantavan e qu'èra de braves chantaires. Benlèu un jorn : l'occitanòfonia a l'onor vès Vanòsc ?

Lo mesme jorn nos aprenon, los jornalistes, que la vila deven un abric, un refugi per las bèstias, per la biòdiversitat. Gaire de predators, gis de poisonariá coma los pesticidis, cholor de la vila en ivern...de nombrosas bèstias se sacan en vila, e beucòp d'augèls. Encara mai fòrt, las abelhas crevan mens e vivon melh en vila que dins la campanha. I a de que se faire de socits. Que ne'n pensan los òmes (e las femnas per assurat) ? Las vilas an pas fenit de créisser.

27 de janvièr – Coma tots los jòus fau la verificacion dins lo *Revelh* per veire se la cronica dau Revessin es a sa plaça. Se li tròva. Mas en avisant un pauc melh m'apercèguo que manca tot un paragraf. Saviau ben qu'aquò èra un pauc long aquesta setmana, mas copar coma aquò ! Colèra, descoratjament, que chau faire ? Vau pas laisser tombar e vou bramar. M'afortisson que poviàn pas faire autrament... tot es plen. Me fan la demonstracion sus l'ordenador que fai la compausicion... An lo morre de la sinceritat, lhur nas s'alonga pas.

Seguètz-me en paja 8.....

LA DICTAA OCCITANA ÈS ANONAI

Quand los darreirs benevòus sarrèran la pòrta de la sala, aviàn lo sentiment d'aver capitat lhor pretzfait. La Dictaa occitana 2011 èra una reüssita. Entre tots, competitors, animators o curiòs, aviá acampat un cinquantenat de personas. E mai i aguèt un jornalista que temptèt lo còp, faguèt tota la dictaa e ne'n tirèt un brave article per la premsa regionala dau lendeman.

Cinquanta per s'interessar a una dictaa, aquel exercici tant redotat dau temps de l'escòla. De monde que l'escòla lhor diguèt jamai la lenga de lhors paires. Lenga interdita que riscavan la punicion aqueles qu'èran susprés a la parlar. Soventètz-vos daus jorns de dictaa quand èretz escolans. E dau tarrible "cinc fautas-zero" ! Per qué doncas son venguts tant nombrós per aquest exercici maudit ?

Se tracta aici de fiertat. Fiertat per una lenga qu'an tornat trovar, qu'ausan eüra parlar e mai, noveutat (se pòt dire modernitat), escriure. Fai quauques ans, quauques mes, quauques jorns per d'uns, que vènon aus cors per adultes e per quauques-uns aviàn beniu que las doas oras de formacion rapida donaas lo matin mesme. Encuei, sens vergonha, participavan a una espròva normala coma n'existisson (o deuriàn existir) per quana lenga que sise.

Bon ! qu'èra pas lo concurs d'intraa dins una granda escòla nimai la « dictaa de Pivot ». Pasniu lo contraròtle oficial de quauque nivèl d'ensenhament si que non l'ocasion de se mostrar per si-mesme e en public qu'avem una lenga, que la savem parlar e mai escriure e que, tot simplement, ne'n siem fièrs.

D'assurat, lo tèxte chausit èra de nòstre caire : "Coma vendèro la Lauveta" de Joannès Dufaud, trait de son liure "*Des mots à la phrase occitane*" publiat per Parlarem En Vivarés. Percors exemplari aquelo de Joannès : prèire, professor de francés, faguèt lo chamin dau patois de son enfança josca a la lenga escrita de

sos dictionaris o de son liure de las istòrias dau curat de La Farra, de la grafia patesanta de sos promeirs recuelhs de chançons a la grafia classica pauc a chaa pauc mestresaa. Bel exemple per los candidats de la dictaa : i a totjorn quauqua ren d'aprendre. Lo monde dau sud de Droma, melh acostumats au provençau, faguèran l'efòrt d'adaptacion e d'uns capitèran franc bien.

Lo tèxte fuguèt legit a doas vòtz, una pròcha tant que se poiá dau parlar de Joannès Dufaud, l'autra un pauc melh meijornala. Coma quò los competitors aviàn ben lo temps de comprendre los mots, d' a u v i r l a s prononciacions que b a i l a v a n d' i n d i c a c i o n s gramaticalas.

Puei venguèt lo moment de la correccion. Aquí

rintrarem pas dins los secrets daus correctors mas poièm dire que saupuguèran èstre leugeirs daube l'estilò roge.

Dau temps, la tota joina corala de Parlarem prenguèt lo relais per cantar, faire cantar e contar. Dengús s'enuièt, garat los paures correctors qu'aviàn mas los ressons tèunes de la fèsta.

Enfin, los resultats arrivèran e mai d'un fuguèt susprés de veire que saviá escriure mielhs que zò creiá. I aguèt pas de "zerò fauta", la perfeccion es rara ! Mas se pòt constatar que la quasi totalitat daus concurrents, que sisan començaires o confirmats, escriguèran correctament mai de 50 % dau tèxte que lhor fuguèt proposat. Los melhors fuguèran recompensats mas tot lo monde poguèran chausir quauqua ren dins los liures e autras produccions que lhors èran oferts gràcias a la generositat de Daufinat-Provença-Tèrra d'òc.

D'alhurs, l'an que ven, la Dictaa occitana se deuriá faire en Droma. E fau esperar que los Ardechés lais saràn nombrós, encoratjats per l'experiència d'aquest'an.

M.N.

LO COLLÒQUI DE PRIVAS

Qu'èra per la fin de novembre de 2010 qu'un collòqui fuguèt organizat en Ardecha a Privas per l'I.E.O. (Institut d'Estudis Occitans). L'I.E.O. 07 aduguèt un brave còp de man a l'I.E.O. federau, mèstre d'òbra d'aquela manifestacion.

Pascal Terrasse, president dau Conselh Generau

Lo rescontre de Privas èra la seguiá logica d'un collòqui sus la transmission familiara de la lenga tengut en 2009 a Tarba. Voliàn, ès Privas, eschanjar sus la tematica de la petita enfança : l'accuelh bilingüe daus petiotons. Coma aprendre, lo mai tust possible, una segonda lenga aus petiotons, e perqué pas, la lenga dau país.

Nombrós èran los especialistas, chercheurs, venguts per parlar de l'avançaa de las conaissenças a prepaus dau bilingüisme per los petiotons. D'autres, bretons, italians, bascs o occitans parlèran dau terren, de çò que se fai dins de grépias (crechas) bilingüas. Lo promèir jorn lo rescontre fuguèt badat per los politics.

Lo president dau Conselh Generau, lo Pascal Terrasse èra present a l'overtura dau collòqui e diguèt son engatjament per la diversitat lingüistica e la reconeissença de la lenga dau país. Rapelèt qu'èra membre de

l'inter-grope parlamentari que vòu prepausar una lei sus las lengas regionalas. I èra mai H. Saulignac que representava la region, ne'n profitèt per rapelar l'engatjament de Ròse-Aups per sostenir las lengas regionalas.

Seguèt pus lo moment d'escotar lo monde dau terren, aqueles que s'ocupan daus petiotons. I èran los responsables de las crechas bretonas de l'associacion *Divskouarn* (que vòu dire doas aurelhas en breton), aqueles de *Pimponet* qu'an montat mai una crecha bilingüa en Bearn, dins lo val d'Aussau e d'autres, bases o italians de la val d'Aoste. Ren es aisat dins aquel domeni, mas a l'ora d'ara son reconeissuts per los elegits e per la C.A.F.

(caissa de las allocacions familials) e los finançaments son assurats. Ara fau formar las personas per trabalhar dins aquelas estructuras. Travalhar en parlant sa lenga, ganhar sa viá aube lo patois, qu'es possible ! I a mesme de parents a *Luma*, la crecha dau país basc, que parlon pas la

Gilbert Dalgalian, psicolingüista

lenga e demandan una formacion per la retrovar en mesme temps que los enfants.

Los psicolingüistas expliquèran que fau ne'n fenir daube las idèias qu'existan

encara, coma aquela que, parlar doas lengas en familha, banhar l'enfant a sa naissença

Mehmet-Ali Akinçi, cerchaire en psicolingüística dins las doas lengas, seriá pas bon. Parlar patois aus enfants los empachariá de ben aprendre lo francés ! Gilbert Dalgalian, psicolingüista, especialista ben conegut, expliquèt las capacitats daus petits a aprendre las lengas e sustot insistèt sus los beneficis que ne'n pòion tirar. Una maturacion se fai entre 0 e 7 ans e los enfants bilingües an mai d'overtura que los monolingües.

Barbara Abdelilah-Bauer, psicològua e Mehmet-Ali Akinçi, cerchaire en psicolingüística a l'universitat de Lion aduguèron mai lhurs coneissenças. Expliquèron que lo monolingüisme pòt, de còps, pausar de problemas. E sièm devenguts nosautres un país monolingüe qu'avèm quasi tuat las lengas regionalas.

Mehmet-Ali Akinçi parlèt de sas recherches sus las poblacions turcofònas dins los país d'Euròpa. Diguèt l'avantatge de la transmission de las lengas d'origina, mesme se, coma l'ensenhament se fai mas en francés, i a una periòda onte la segonda lenga sembla blocaa. Qu'es après tretze ans

que se començariá de veire los avantatges dau bilingüisme. Diguèt mai : « quora l'escòla refusa la lenga de l'enfant, refusa l'enfant »

Christelle Dodane, dau laboratòri Dipralang de l'universitat de Montpelhièr expliquèt que lo lengatge aquò comença davant la naissença. Los petiotons auisson los sons quand son dins le ventre de lhur maire. E chasca lenga a sa prosodia e aquò pòt s'aprendre dins los promeirs mes.

Per achabar faudriá parlar daus parents que son intereissats per aquelas crechas. En majoritat parlan pas la lenga mas son preocupats per son avenir. Sovent vòlon tornar aprendre en mesme temps que los enfants. De còps venon solament per çò que an un besonh social de faire gardar los enfants. Mas la partiá lingüística los

interessa vite e vèion l'interès per lhurs enfants. Manca pas de trabalh per formar los formators (personas de las crechas), aidar los

parents demandaires de formacion per parlar daube lhurs enfants. I a de que faire per aqueles que coneisson pro ben la lenga : trabalhar en parlant sa lenga, ganhar sa viá

Un public atentiu

Lo promèir vespre una recepcion fuguèt prepausaa per lo Conselh Generau d'Ardecha, los participants fuguèran reçauputs per Raoul L'Herminier, vici-president charjat de l'educacion, de l'ensenhament superior e de la formacion (a dreita sus la fotò).

L'ÒME DELH BOISSON

Quand èram gamens, mon fraire e ieu, aviam pas, coma iara, la television a l'ostau, e per nos distraire, lo vèspre, après sopar, nos arribava de sortir veire la luna se levar. En regardent sa faça redonda, tota roja, nos semblava veire dos uèus, un nas e una bocha. « E non ! quò's pas quò, nos disiá lo papet, çò que vesètz, quò's l'òme delh boisson ! Neteja son òrt, e ten un boisson a la poncha de sa forcha. »

Mès aquò, tot enfants que seguèssiam, podiam pas o creire ; sabiam ben que l'i aviá dengun dinc la luna e, d'assurat, gis d'òrt e gis de boisson !

A.Chambouleyron

Vocabulari

iara = ara, eüra (*maintenant*) ; uèus = uèlhs, èlhs (*yeux*) ; redonda = runda, ronda ; delh = dau
papet = grand-paire, grand ; netejar = neteiar ; òrt = jardin ;
podiam = poièm, povièm (*nous pouvions*)

QUAUQUES PROVÈRBES

A prepaus de luna :

Luna dau Mècres, chambreira de prèstre, ne'n deuriá gis èstre.

Per aquesto mes :

En Feureir, meitat granja, meitat graneir.

E per totjorn :

L'argent, l-es coma lo temps, ne'n perdètz gis, n'aurètz pro.

D'après Auguste De Missolz (parlar de vès Anonai)

LOS MOTS CROISATS dau GUI

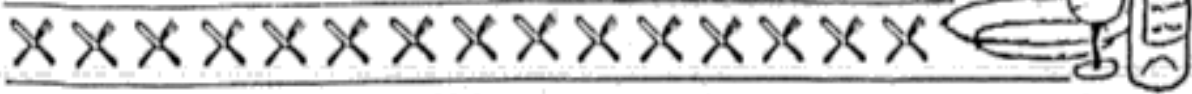
	A	B	C	D	E	F	G	H
1								
2					■			
3								
4			■					
5				■				■
6								
7				■				
8		■						■

1- Copar lo fen. 2- Sentiment de sa dignitat. Rèi d'Israèl. 3- D'un pover bèl de creativitat. 4- Matinaa. Linda. 5- Churchill, per exemple. MSF, per exemple. 6- Coneissença aprigondiá. 7- Animal portaire de charjas. Òme de l'auia. 8- Estachará.

A- Gatèlas tradicionalas en forma d'anèl.
B- De còps, adversaris. C- Tèrme negatiu. Monèia de Cambòge. D- N'I a un que lo disiàn roge. E- Estira. F- Faire tornar partir l'economia. G- Rendra mai large.
H- Rigòla. Nazi o securitat sociala.

Responsas p. 8

LO BEURE E, LO MINJAR ...

MILHASSON aus poms de reineta e a l'armanhac.

Per Luceta Rochièr

Per 6 a 8 personas :

- 5 o 6 poms de reineta – 100 gr de sucre + 1 saqueton de sucre vanilhat – 100 gr de burre – un pichòt veire a mostarda d'aiga.

Per lo flan : ½ litre de « bon lait » (daube la crèma) – 75 gr de sucre – 100 gr de farine de blat o mèlh de gròs blat. ½ pichòt veire a mostarda d'armanhac (65 gr) « Mèfi ! l'abús d'alcòl pòt endomatjar la santat. »

- Burrar generosament un motle a « manqué ».
- Pelar los poms, copar en tranchas, ranjar dins lo motle – saupodrar daube lo sucre, mai lo sucre vanilhat – repartir lo reste de burre en morselons – banhar daube l'aiga.
- Enfornar a forn chaud 200° (25 a 30 minutas).

Preparar lo flan :

- Battre ensems los uòus, lo lait, la farina, lo sucre, l'armanhac.
- La cuèisson daus poms achabaa, versar plan planet lo flan per dessus . Tornar enfornar per 25 a 30 minutas.

Se pòt minjar chaudet o fred.

Vocabulari : Gròs blat : maïs. Plan planet : tout doucement

Le Maïs

Bien qu'il soit nommé parfois blé d'Espagne, blé de Turquie ou blé d'Inde, le maïs est originaire d'Amérique du Sud. Son nom français vient du caraïbe "mahís" par l'espagnol "maíz". En occitan, on trouve les noms : gròs blat, blat de Barbariá, blat turc (Prov.) ; turquil, turquilha (Viv.) ; milh (Lang.)... d'où "milhasson" qui désigne un gâteau à base de maïs, "milhàs", une bouillie de maïs. Le mot "milh" désigne aussi le millet, on précise alors "milh blanc" ou "milh menu".

On en fait la polenta en Italie, dans les Alpes..., les gaudes en Bresse et Franche-Comté...

Bartavel de pertot

D'assurat conaissètz lo site www.bartavel.com.

Aquesto site fuguèt fait per gardar l'occitan de vès nosautres, per que nòstra lenga, lo biais de parlar dau caire d'Anonai, se pòie legir amai auvir sus lo oèb, daube de tèxtes, un diccionari, un lexic onte poièm auvir los mòts...

Bartavel es mai una pòrta badaa sus la cultura d'òc, daube de liams per anar de pertot dins la lenga, l'istòria, la cultura dau país.

E lo deman de Bartavel es de prepausar un cors per aprendre la lenga, coma fasem dins los cors de Parlarem. N'i a encara de trabalh !

Bartavel fuguèt pensat coma un site local. Pasmens siau anat veire las statistics de las visitas dau site. Quanta sorpresa !

Lo site es vegut per de monde de pertot !!

Per lo mes de janvier 2011, 818 visitas ! quò fai de monde ! (attention : si quauqu'un va tres còps sus lo site dins la jorna, quò conta per tres). Los visitors venan de pertot dins lo país d'òc : Narbona, Tolosa, Baiona, Clarmont... Mas la sorpresa es que n'i a de visitors que son pas dau país : Strasborg, Roan, Leipzig, Madrid, Alger... e : 70 de Mòsco, 86 de Sant-Franciscò... e 162 de Kansas-City !!! Los Americans se van benlèu botar a parlar coma nosautres !

L'an passat, qu'es per lo mes d'Aost que Bartavel fuguèt lo mai visitat : 821 visitas (347 de Mòsco). Los Kansas-Citians venan despuei l'endarreir 2010. Benlèu d'universitaris que fan d'estudis sus la lenga d'òc, benlèu d'espatriats qu'i respiran tansepet l'èr dau país ?

Zò savem pas, mas quò fai ben plisir !

P. C.

Lo Blòg dau Revessin (seguiá de la p.2)

Me siau dit : lo paragraf qu'an copat serà dins lo Grinhon. Lo veiquià. Qu'èra a l'ocasion de « la dictaa occitana es Anonai » :

Dins la segonda partiá dau segle XX°, lo certificat perdèt de son importància e la dictaa, sovent criticaa, faguèt mens tremolar los escolans, alara tornèt venir un juèc e la telé nos en faguèt profiter. Tot aquò se passava en francés, l'occitan, las lengas regionalas, l'escòla ne'n teniá pas compte. Nosautres avèm mesme sovent eissublat que nòstre occitan s'escriviá e que s'escriguèt davant lo francés, a una eipòca onte èra lenga de cultura, onte brillhava la civilisacion occitana, onte s'inventava l'Amor cortés e lo servici de la Dòna. Adoncas, questa setmana...

MOTS CROISATS, responsas de la p. 6

1- FENEIRAR. 2- ONOR. 3- GENIALAS. 4- AM. CLARA. 5- SIR. ONG. 6- SCIENCAS. 7- ASE. JARS. 8- LIARA. A- FOGASSAS. B- ENEMICS. C- NON. RIEL. D- ERIC. E- ALONJA. F- RELANCA. G- ALARGARA. H- RASA. SS.